

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060203

DOM
2023-07-21
Stockholm

Mål nr
M 1259-23

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Vänersborgs tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2023-01-20 i mål nr M 2298-22, se bilaga A

PARTER

Klagande

Nämnden för Miljö & Hälsoskydd i Kungsbacka kommun

Motpart I.B.n,

SAKEN

Tillsynsavgift avseende fastigheten A i Kungsbacka kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av punkten 1 i mark- och miljödomstolens dom fastställer Mark- och miljööverdomstolen Nämnden för Miljö & Hälsoskydd i Kungsbacka kommuns beslut den 4 oktober 2021, dnr 2018/1380-8, att debitera I.B. en tillsynsavgift om 3 800 kr.

Dok.Id 1961817

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

YRKANDEN M.M. I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Nämnden har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska fastställa nämndens beslut om tillsynsavgift och har i huvudsak anfört följande till stöd för sin talan.

Mark- och miljödomstolens dom innebär att nämnden inte får full kostnadstäckning för sin handläggning, vilket bl.a. strider mot självkostnads- och likställighetsprincipen. Arbetet som ingått i posten projektledning har innefattat identifiering av tillsynsobjekt, uppstart av ärenden, utskick av informationsbrev och enkät till fastighetsägare, hantering av inkommande enkäter samt övergripande planering av tillsynsbesök för att närliggande objekt ska kunna besökas samma dag. Enligt kommunens taxa ska timavgift tas ut för den faktiska handläggningstiden i ärendet, vilket inkluderar dessa arbetsuppgifter.

I.B. har motsatt sig nämndens yrkande.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Frågan i målet är om det funnits förutsättningar för nämnden att debitera I.B. tillsynsavgift för arbete med projektledning.

Enligt 26 kap. 3 § tredje stycket miljöbalken utövar varje kommun genom den eller de nämnder som fullmäktige bestämmer tillsyn inom kommunen över miljö- och hälsoskyddet enligt balkens 9 kap. Tillsynen ska säkerställa att syftet med miljöbalken och de föreskrifter som meddelats med stöd av balken efterlevs (se 26 kap. 1 § miljöbalken).

En kommun får ta ut avgifter för kostnader för tillsyn enligt miljöbalken i enlighet med föreskrifter som bestäms av kommunfullmäktige (se 27 kap. 1 § miljöbalken). Enligt Kungsbacka kommuns föreskrifter om tillsynsavgifter enligt miljöbalken ska avgift tas ut för den faktiska handläggningstiden som lagts ner.

Av förarbetena till miljöbalken framgår att utgångspunkten för avgiftsuttag bör vara att avgiften ska täcka en myndighets kostnader för prövning och tillsyn i enlighet med självkostnadsprincipen (se prop. 1997/98:45, del 1, s. 516). Avgiften ska stå i rimlig proportion till de kostnader som den avgiftsbetalande åsamkar myndigheten (se a. prop., del 2, s. 288). En viss schablonisering av tillsynsavgifter är nödvändig, men för att det ska vara fråga om en avgift och inte en skatt måste nämnden utföra en motprestation i förhållande till avgiften som tas ut (se rättsfallet MÖD 2013:46).

Mark- och miljööverdomstolen anser att det har varit påkallat för nämnden att lägga ner arbetet med projektledning för att kunna fullgöra sitt tillsynsansvar enligt miljöbalken. Utgångspunkten är därmed att nämnden har rätt att ta ut avgift för arbetet, i enlighet med självkostnadsprincipen och vad som följer av kommunens taxa. Mark- och miljööverdomstolen bedömer även att den schablonisering som nämnden gjort vid debiteringen av arbetet har varit befogad. Avgift för projektledning ska därför utgå i enlighet med nämndens beslut. Mark- och miljödomstolens dom ska därför ändras i denna del och nämndens beslut fastställas.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsrådet Liselotte Rågmark, tekniska rådet Yvonne Eklund, hovrättsrådet Katarina Berglund Siegbahn och tf. hovrättsassessorn Sanna Pember, referent.

Föredragande har varit hovrättsfiskalen Frida Österlind.

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2023-01-20
meddelad i
Vänerns borg

Mål nr M 2298-22

KLAGANDE

I.B.

MOTPART

Nämnden för Miljö & Hälsoskydd i Kungsbacka kommun

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länstyrelsen i Hallands läns beslut den 23 maj 2022 i ärende nr 505-8255-21, se bilaga 1

SAKEN

Förbud gällande utsläpp av BDT-vatten till avloppsanläggning på fastigheten A i Kungsbacka kommun

---

DOMSLUT

1. Mark- och miljödomstolen beslutar att sätta ner tillsynsavgiften till 3 325 kr.
  2. Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet i övrigt.
-

BAKGRUND

Nämnden för Miljö & Hälsoskydd i Kungsbacka kommun (nämnden) beslutade den 4 oktober 2021 (dnr 2018/1380-8) att förbjuda I.B. och K.J., såsom fastighetsägare, att var för sig från och med ett år efter att beslutet vunnit laga kraft, släppa ut avloppsvatten från bad, disk och tvätt (BDT) till avloppsanläggningen på fastigheten A. Nämnden beslutade även att ta ut en handläggningsavgift om 3 800 kr avseende fyra timmars handläggningstid.

I.B. överklagade nämndens beslut. Länsstyrelsen i Hallands län (länsstyrelsen) beslutade den 23 maj 2022 att avslå hans överklagande.

YRKANDEN M.M.

I.B. har överklagat länsstyrelsens beslut och yrkat dels att förbudet ska upphävas, dels att tillsynsavgiften ska sättas ner till 500 kr. Han har som grund för sina yrkanden anfört bland annat följande.

Det är fel att myndigheterna jagar utsläpp från små avloppsanordningar, när de t.ex. tillåter utsläpp från Landvetters flygplats. När avloppsanordningen skulle göras om för ca 25 år sedan, anvisade nämndens företrädare honom att ha en stenkista för BDT-vattnet med infiltration i gräsmattan. Utförandet godkändes även vid nämndens inspektion. Han har således fått ett gynnande beslut och beslutet ifråga finns hos kommunen. Avloppsanordningen ger en godtagbar rening i överensstämmelse med miljöbalkens regler. När det gäller avgiften, ifrågasätter han att det debiterats för 3,5 timmars genomläsning av ärendet. Det är nämndens egna handlingar och borde med den digitala tekniken endast ta som mest 10 minuter.

Nämnden har bestritt bifall till överklagandet och därvid anfört bland annat följande.

Nämnden inventerade små avlopp under perioden 2010 till 2019. Inventeringen följde vattenavrinningsområdena för att det skulle bli så effektivt som möjligt. Inför varje inventeringsområde tittade projektledaren på vilka avrinningsområden

som hade högst prioritet. Alla typer av avloppsanläggningar som är äldre än 8 år togs med vid tillsynen. Fastigheten A tillhör avrinningsområdet för Lillån. Lillån är ett känsligt vattendrag där det finns rödlistade arter. Enligt Vattenmyndigheten har Lillån måttlig status. Fastighet A har ett tillstånd från 1986 och hade inte fått besök sedan 1999. Därför var det dags att besöka anläggningen efter nästan 20 år.

Förbudet

Av beslut i ärende A 55/86, § 76, framgår att det finns tillstånd för slutna tankar för WC på 3 kubikmeter. Befintlig BDT-anläggning, som endast bestod av en stenkista, skulle kompletteras med en slamavskiljare av fabrikat IFÖ Trapper 700. Det är en typ av mindre slamavskiljare som har funnits på marknaden tidigare och som fortfarande är godkänd.

Det finns vidare två anteckningar i ärendet från 1999. Inspektören hade ett telefonsamtal den 19 augusti 1999 med fastighetsägaren I.B. angående inventering av avloppet. Inspektören fick information av fastighetsägaren att de har en slutna tank för WC samt en slamavskiljare och stenkista för BDT. Senare, den 20 oktober 1999, gjordes en inspektion ihop med fastighetsägaren. Då informerades inspektören om planerna på att eventuellt göra en ny gemensam infiltration med grannen och då för allt spillvatten.

Det finns inte någon ytterligare anteckning, skrivelse eller beslut från 1999 gällande detta. Tidigare handläggare uppfattade att inspektören redan 1999 hade gett ett muntligt besked om att stenkista som reningssteg efter slamavskiljaren inte är en godtagbar lösning och att det förts en diskussion om en ny lösning. BDT-anläggningen har inte varit godtagbar sedan Naturvårdsverkets faktablad 1986:7 utgavs.

Tillsynsavgiften

Nämnden har redovisat 3 timmar och 55 minuter. Taxan för 2018 var 950 kr per timme.

Projektledning tar ca 30 minuter per objekt. Då ingår tid för projektledare att söka fram fastigheterna inom Lillåns område, vilket handlar om ca 200–300 fastigheter. Projektledaren ser till att så många tillsynsbesök som möjligt kan göras under samma dag.

Det tillkommer tid för förberedelse som till exempel att ordna fram handlingar inför tillsynsbesöket, skicka förfrågan till kommunarkiv efter äldre handlingar, läsa in handlingar inför besök samt skicka bokningsbrev för besök. I förberedelsetiden inräknas tid för att byta om till arbetskläder, hämta utrustning som behövs för tillsyn samt packa detta i bilar. Förberedelsetiden tar 45 minuter totalt.

Inspektionen tar ca 10 minuter, som är faktiskt tid, och restiden är 15 minuter. Restiden är en schablon då den är lika för alla oavsett hur många fastigheter som besöks under en dag.

Sedan är det tid för efterarbetet i vilket ingår att skanna in protokoll, ladda upp foton från besök, renskriva protokoll, kontrollera att uppgifterna på objektet i ärendesystemet stämmer med vad som observerats vid tillsynen samt att skriva underrättelse. Den sammanlagda tiden för efterarbete är 60 minuter.

Att läsa inkommande synpunkter från fastighetsägare, skriva beslut, redovisa tidkort, skapa faktura och lägga in bevakning på delgivningskvitto tar 45 minuter. Till detta kommer en administrationstid om 30 minuter enligt schablon.

Mark- och miljödomstolen har den 15 november 2022 haft sammanträde i målet.

DOMSKÄL

Fråga i målet är dels om nämnden haft fog för att förbjuda utsläpp av bad-, disk- och tvättvatten (BDT-vatten) till befintlig anordning på fastigheten A, dels

om debiterad tillsynsavgift är korrekt. Mark- och miljödomstolen gör därvid följande bedömningar.

Förbudet

BDT-vatten anses som spillvatten. Spillvatten och annan flytande orenlighet utgör avloppsvatten. Utsläpp av avloppsvatten är miljöfarlig verksamhet och avloppsvattnet ska avledas och renas eller tas om hand på något annat sätt så att olägenhet för människors hälsa eller miljön inte uppkommer. För detta ändamål ska lämpliga avloppsanordningar eller andra inrättningar utföras (se 9 kap. 1 § punkt 1, 2 § punkt 1 och 7 § miljöbalken). Det är den som släpper ut avloppsvattnet som har bevisbördan för att anläggningen uppfyller miljöbalkens krav på rening.

Av nämndens beslut den 17 mars 1986 i ärende A 55/86, MHN § 76, framgår att nämnden då godtog I.B.s anmälan om att komplettera befintlig BDT-anläggning, som endast bestod av en stenkista, med en slamavskiljare av fabrikat IFÖ Trapper 700. Nämnden påtalade dock att det korta skyddsavståndet mellan stenkistan och fastighetens vattentäkt utgjorde en påtaglig föroreningsrisk.

Av tjänsteanteckning från tillsynsbesök den 20 oktober 1999 framgår att det då inte noterades någon synlig avloppspåverkan på omgivande marker. Vidare framgår att I.B. nämnde planer på att inrätta en ny infiltrationsanordning för spillvatten gemensamt med grannfastigheten.

Mark- och miljödomstolen konstaterar att I.B.s lösning för omhändertagande av BDT-vattnet godtogs av nämnden 1986, men att det redan då fanns tveksamheter kring användandet av stenkista som reningssteg efter slamavskiljaren. En stenkista ska i regel användas endast för dagvatten. Den ger en otillräcklig rening genom en okontrollerad infiltration och man kan inte bortse från risken att BDT-vatten kan innehålla föroreningar, smittoämnen, mikroorganismer och ämnen från kemikalieanvändning. Utifrån allmänna utgångspunkter kan en stenkista således inte anses uppfylla dagens krav på rening och omhändertagande av avloppsvatten. Detta gäller även när den utgör reningssteg efter en slamavskiljare.

Nämnden har vid nu aktuell tillsyn 2018 inte främst beaktat hälsoskyddsaspekten vad gäller eventuell påverkan på närliggande vattentäkter. Nämndens fokus har varit BDT-vattnets möjliga miljöpåverkan avseende den närbelägna vattenförekomsten Lillån. Avståndet mellan BDT-anordningen och Lillån är cirka 70 meter. Lillån har både idag (vattenförvaltningscykel 3) och när tillsynen utfördes 2018 under förra förvaltningscykeln klassats till måttlig ekologisk status, vilket bland annat hänförs till övergödning och försurning. En av de påverkanskällor som pekas ut som betydande är enskilda avlopp. Miljö kvalitetsnormen, dvs. vilken status som ska uppnås i den berörda vattenförekomsten, är god ekologisk status senast år 2027.

I detta sammanhang är det utsläppen av fosfor som är av betydelse. Den ytliga infiltration som sker vid användande av en stenkista som reningssteg ger inte en tillräcklig fastläggning av fosfor i marken. Domstolen kan även konstatera utifrån SGU:s (Sveriges geologiska undersökning) jordartskartor att det är berg relativt ytligt i det berörda området varvid någon ytterligare infiltration och rening i de naturliga marklagren inte heller kan förväntas ske. Risken finns därför att utsläppen istället når Lillån. Domstolen noterar, mot bakgrund av rådande höjdförhållanden på platsen som framgår av ovannämnda kartor, att avrinningen mot Lillån visserligen inte är helt klarlagd men att utsläppen ändå riskerar att nå såväl vattendraget som kringliggande vattentäkter i relativt orenat skick. Mot bakgrund härav kan befintlig avloppsanordning för BDT-vattnet, med stenkista som enda reningssteg efter slamskiljaren, inte anses uppfylla de miljökrav som kan ställas på aktuell plats.

I.B. har gjort gällande att det föreligger ett gynnande förvaltningsbeslut gällande avloppsanordningen för BDT-vatten. Beslutet grundar sig dock på en anmälan, vilket inte ger samma skydd mot ett efterföljande myndighetsingripande som ett tillståndsbeslut skulle ha gett. Beslutet avser dessutom endast slamavskiljaren och denna är inte ifrågasatt av nämnden.

En tillsynsmyndighet får i det enskilda fallet besluta om de förelägganden och förbud som behövs för att miljöbalken samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken ska följas. Mer ingripande åtgärder än vad

som behövs i det enskilda fallet får inte tillgripas (26 kap. 9 § första och andra styckena miljöbalken). Vid denna bedömning får hänsyn tas till nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder. Det förbud som nämnden meddelat kan inte anses ha varit mer ingripande än vad som är motiverat. I.B. överklagande ska därför avslås i denna del.

Tillsynsavgiften

Nämnden har redogjort för vad som ingår i de olika moment som resulterat i den tillsynsavgift som påförts I.B.. Mark- och miljödomstolen finner att den del som avser projektledning, 30 minuter, inte kan påföras de enskilda fastig-hetsägare som blir föremål för tillsyn. Detta är istället en del av nämndens övergripande tillsynsansvar. Tidsåtgången för övriga delmoment framstår som rimlig. Mark- och miljödomstolen finner således att tidsåtgången ska reduceras med 30 minuter, vilket ger debiterbar tid om 3 timmar och 25 minuter. Tillsynsavgiften ska därför sättas ner till (3,5 tim x 950 kr/tim) 3 325 kronor. I.B. yrkande i övrigt ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02)

Överklagande senast den 10 februari 2023

Kristian Andersson

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Kristian Andersson, ordförande, och tekniska rådet Sofia Book. Föredragande har varit beredningsjuristen Charlotte Stenberg-Magnusson.

Hur man överklagar

MMD-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.